

УДК 657.222

**А.В. Дмитренко, кандидат економічних наук, доцент
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка
кандидат економічних наук, доцент
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, м Полтава, Україна**

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ СПІЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ
АВТОМАТИЗАЦІЇ**

Вступ. Часом об'єднання ресурсів різних суб'єктів господарювання для здійснення спільної діяльності може виявитися досить ефективним стратегічним рішенням і принести суб'єкту господарювання вигоди від використання такої форми співпраці. Разом із тим здійснення цього виду діяльності має свої специфічні особливості. Насамперед до них можна віднести особливості оподаткування.

На сьогоднішній день існує багато недоліків при оподаткуванні підприємницької діяльності в Україні. Серед них: складність, нестабільність та переважно фіскальна спрямованість чинної податкової системи; адміністрування податків та зборів, яке ставить у нерівні умови платників податків і контролюючі органи та ін. Це призводить до відтоку підприємств у тіньову сферу, тобто до ведення нелегальної діяльності і повному ухилянню від сплати податків, порушення податкового законодавства і зменшення суми податків, яку необхідно перерахувати до бюджету.

Існуюча нормативна база, що регулює оподаткування спільної діяльності без створення юридичної особи, незначна за обсягом і не

відрізняється особливою прозорістю. Можливо, саме тому, що податковий облік спільної діяльності, занадто вже нерегульований та заплутаний, на практиці спільна діяльність, незважаючи на свої організаційні переваги, не набула повсюдного поширення. Однак часом спільна праця може виявитися досить ефективною та мати свої позитивні аспекти.

В сучасних умовах управління діяльністю підприємства, незалежно від його розмірів, форми власності та виду діяльності, існує потреба в опрацюванні значних обсягів інформації впродовж незначного періоду часу. Розвиток комп'ютерних технологій дозволив виконувати окремі операції, пов'язані з опрацюванням інформації за незначні періоди часу. Однак, досягнення оптимального результату, тобто надання повної, достовірної та своєчасної інформації користувачам неможливе без правильного використання наявної електронно-обчислювальної техніки.

Ведення обліку з використанням сучасних комп'ютерних програм має певні особливості, що суттєво відрізняють ведення обліку з використанням комп'ютерних облікових програм від ведення обліку з використанням паперових облікових регістрів. Використання комп'ютерних облікових програм дозволяє підвищити оперативність ведення обліку, збільшити рівень його деталізації, посилити контроль за достовірністю та правильністю облікової інформації на всіх етапах її обробки та складанні звітності, що і підкреслює **актуальність** досліджуваного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленням проблемних питань з оподаткування юридичних осіб в Україні та напрямів його вдосконалення займалися такі вчені, як: А.Р. Антипов [1], О.І. Линник, Л.С. Чернова [2], І.В. Фільчекова, О.В. Пічкова [3], Т.В. Бугай, О.П. Герус [4] та ін. Результати їх досліджень, теоретичні та практичні розробки щодо оподаткування юридичних осіб та напрямів його вдосконалення зводяться до вивчення питань теорії оподаткування

юридичних осіб. Водночас низка питань практики недостатньо досліджена та потребує подальших наукових розробок з урахуванням сучасних умов ведення підприємницької діяльності.

Мета статті полягає у дослідженні системи оподаткування юридичних осіб (спільних підприємств) та підприємств, що здійснюють спільну діяльність без створення юридичної особи, методики та організації обліку розрахунків з податку на прибуток, а також визначення проблеми та напрямів вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні.

Мета передбачає виконання таких завдань:

- визначення та характеристика податку на прибуток;
- з'ясування методики та організації обліку розрахунків з податку на прибуток;
- визначення проблем та напрямів реформування системи оподаткування;
- детальний розгляд особливостей обліку податку на прибуток за податковими видами діяльності, дослідження щодо пристосування програми «1С: Бухгалтерія 8.2» до ведення спільної діяльності як без створення юридичної особи, так і зі створенням юридичної особи, налаштування складових бухгалтерської програми до особливостей ведення спільної діяльності та удосконалення складання декларації з податку на прибуток для такої діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прибуток підприємства є найважливішою економічною категорією і основною метою діяльності будь-якої комерційної організації.

Прибуток відображає економічний ефект, отриманий в результаті діяльності підприємства. Отримання прибутку на підприємстві означає, що отримані доходи перевищують всі витрати, пов'язані з його діяльністю.

Прибуток має стимулюючу функцію. Це пов'язано з тим, що прибуток є одночасно не тільки фінансовим результатом, але і основним елементом

фінансових ресурсів підприємства. Тому підприємство зацікавлене в отриманні максимального прибутку, так як він є основою для розширення виробничої діяльності, науково – технічного і соціального розвитку підприємства, матеріального заохочення працівників.

Прибуток залишається однією з основних економічних категорій і для об'єднань, які не реєструють окрему юридичну особу – спільної діяльності без створення юридичної особи. Поряд з цим важливими питаннями в обліку виступають розподіл прибутку між учасниками спільної діяльності та порядок його оподаткування. З отриманням прибутку завжди виникає необхідність його оподаткування.

Основним джерелом формування фінансових ресурсів для існування держави і виконання нею своїх функцій є податки, отримувані від фізичних і юридичних осіб, суб'єктів економічного життя. Податкові надходження є основою дохідної частини державного бюджету, і водночас найбільш важливим регулятором соціально-економічних процесів на макроекономічному та мікроекономічному рівнях.

На сьогодні в Україні існує дві системи оподаткування: загальна та спрощена. Так, загальну систему оподаткування обирають усі юридичні особи, які добровільно не обрали іншу систему оподаткування, або для яких встановлені обмеження щодо вибору системи оподаткування.

Податок на прибуток підприємств – це прямиий податок, що сплачують підприємства з прибутку, одержаного від реалізації продукції (робіт, послуг), основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також із прибутку від орендних операцій, роялті та від позареалізаційних операцій [5]. Платниками цього податку в Україні є юридичні особи. Об'єктом оподаткування – прибуток юридичних осіб. Ставка податку станом на 01.01.2016 року – 18%.

Відповідно до П(С)БО 17 «Податок на прибуток» [6], поточний податок на прибуток визнається зобов'язанням у сумі, що підлягає сплаті до бюджету.

За загальною схемою оподаткування прибутку від спільної діяльності здійснюється за ставкою 18 %. Якщо прибуток від спільної діяльності розподілено і виплачено учасникам, то уповноважений учасник нараховує та перераховує до бюджету податок на прибуток за рахунок такої виплати до або під час виплати. В тому випадку, якщо прибуток виплачується учаснику-нерезиденту, то уповноважений учасник повинен крім податку на прибуток нарахувати на суму такої виплати і за її рахунок та перерахувати до бюджету податок на доходи нерезидента в розмірі 15% - до або під час такої виплати. Якщо весь прибуток від спільної діяльності (або його частина) не розподілений між учасниками протягом звітного періоду, то такий прибуток для цілей податкового обліку вважається розподіленим і податок на прибуток слід утримувати і перераховувати до бюджету в терміни, установлені для сплати податку на прибуток.

Кінцевим етапом обліково-податкового процесу щодо сплати податку на прибуток є складання податкової декларації, яку можна вважати основним обліковим регістром податкового обліку з податку на прибуток підприємства.

Податкова декларація, розрахунок – документ, що подається платником податків (у тому числі відокремленим підрозділом) контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку.

Система програм «1С: Предприятие» призначена для розв'язання широкого спектру задач автоматизації обліку й управління, які стоять перед сучасними

підприємствами, що динамічно розвиваються. «1С: Предприятие» представляє собою систему прикладних рішень, побудованих за єдиним принципом і на єдиній технологічній платформі. Керівник може вибрати рішення, яке відповідає актуальним потребам підприємства і буде в подальшому розвиватися в міру зростання самого підприємства або розширення задач автоматизації. «1С: Предприятие» є універсальною системою для автоматизації бухгалтерського обліку, обліку наявності та руху засобів, періодичних розрахунків на підприємстві.

На сьогодні досить широкого впровадження на підприємствах Полтавської області набуває програма «1С: Бухгалтерія 8 для України».

«1С: Бухгалтерія 8 для України» призначена для автоматизації бухгалтерського і податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності: оптову і роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю (включаючи субкомісію), надані послуги, виробництво тощо. Бухгалтерський і податковий облік ведеться у відповідності з діючим законодавством України.

За допомогою «1С: Бухгалтерія 8 для України» можна вести бухгалтерський і податковий облік господарської діяльності декількох організацій. Облік по кожній організації можна вести в окремій інформаційній базі. В той же час «1С: Бухгалтерія 8 для України» надає можливість вести бухгалтерський і податковий облік декількох організацій в загальній інформаційній базі (причому в ролі окремої організації можуть виступати індивідуальні підприємці). Це зручно, якщо господарська діяльність цих підприємств тісно пов'язана між собою: можна використовувати загальні списки товарів, контрагентів (ділових партнерів), робітників складів (місць зберігання) тощо, а обов'язкову звітність формувати окремо.

Ведення обліку з використанням програми «1С: Бухгалтерія 8 для України» якнайкраще підходить для ведення спільної діяльності на підприємстві, особливо коли мова йде про спільну діяльність без створення юридичної особи і для спільної діяльності формується умовний суб'єкт господарювання, що є платником ПДВ та податку на прибуток і здійснює свою діяльність за окремим договором про спільну діяльність. Так, наприклад, в даній програмі для ведення податкового обліку по податку на прибуток передбачений спеціальний податковий план рахунків. Податковий план рахунків, реалізований в конфігурації, його склад і реквізити є частиною методики податкового обліку.

Податковий облік в конфігурації ведеться в розрізі видів податкової діяльності. Такий підхід дозволяє враховувати доходи і витрати, запаси, основні засоби тощо окремо для видів діяльності, по яких необхідний окремий облік з точки зору податку на прибуток.

По даним податкового обліку автоматично формується податкова декларація по податку на прибуток.

Такий передбачений конфігурацією порядок ведення податкового обліку ще раз підтверджує можливість застосування такої бухгалтерської програми для ведення спільної діяльності, оскільки уповноважений учасник, який здійснює спільну діяльність є юридичною особою і складає звітні документи окремо щодо договору про спільну діяльність.

У випадку ведення обліку діяльності спільних підприємств вищевказану версію програми, на думку автора статті, також доцільно застосовувати, оскільки за допомогою неї здійснюється облік за усіма об'єктами обліку: облік матеріально – виробничих запасів, складський облік, облік торгівельних операцій, облік комісійної торгівлі, облік операцій з тарою, облік банківських і касових операцій, облік розрахунків з контрагентами, облік основних засобів, нематеріальних і малоцінних активів, облік основного і допоміжного виробництва, облік

напівфабрикатів, облік непрямих витрат, облік ПДВ, облік заробітної плати, кадровий і персоніфікований облік. Підтримка різних схем оподаткування, податковий облік по податку на прибуток, спрощена система оподаткування, облік операцій місяця, що закінчуються, формування стандартних бухгалтерських звітів та регламентованої звітності, але дана конфігурація немає повного пристосування до обліку спільної діяльності зі створенням юридичної особи.

Отже, реформування сучасної системи оподаткування, надання їй нормальних цивілізованих рис – це найгостріша проблема для економіки України. Нині податкова система перебуває у стані змін. Однак практика її реформування свідчить про недостатню з'ясовність питання щодо того, як взагалі мають проводитися податкові реформи.

Висновки та перспектива подальших впроваджень. Удосконалення системи оподаткування підприємств України в сучасних умовах виступає дуже важливою проблемою. Її вирішення суттєво вплине на поповнення державного бюджету, подальший розвиток підприємництва, інвестування галузей національної економіки та соціальний захист населення. Недоліки у податковій системі призводять до негативних наслідків в економіці країни.

Отже, можна впевнено стверджувати, що система оподаткування в Україні потребує значного вдосконалення, має базуватися на обґрунтованій адаптації передового зарубіжного досвіду до умов, що склалися в країні, а не зводиться до формального копіювання моделі оподаткування інших країн. Рівень розвитку нашої економіки значно нижчий від розвинених країн, проте, спираючись на їхній досвід, можна використати певні світові здобутки при модернізації нашої системи оподаткування.

Удосконалення системи оподаткування в Україні повинно здійснюватися у двох напрямках. По-перше, шляхом створення

стимулюючої моделі оподаткування підприємницьких структур. По-друге, через посилення соціального спрямування системи оподаткування у цілому.

Необхідно розвинути та застосувати такі пропозиції:

- вивільнити від оподаткування ту частину прибутку, яка інвестується у виробництво, а також прибутку від приросту обсягів експортної продукції;

- визначити напрями розвитку системи оподаткування – пряме чи непряме оподаткування повинно бути розвинуто, визначити переваги та недоліки прямого та непрямого оподаткування.

Програма «1С: Бухгалтерія 8 для України» не враховує можливість здійснювати бухгалтерський та податковий облік спільної діяльності без створення юридичної особи в разі виникнення такої.

За допомогою режиму Конфігуратор пропонуються додаткові документи та реєстри для ведення обліку користувачами у програмі «1С: Бухгалтерія 8 для України», враховуючи команди панелі інструментів головного меню та форми обробки документів із зазначенням даних у них про здійснювану спільну господарську діяльність на підприємстві за договором.

На думку автора статті, в подальшому для більш ефективного використання системи слід ввести налаштування системи через включення до неї окремого виду діяльності – спільна діяльність. Такий вид діяльності слід включити до довідника де присутні основні види податкової діяльності: господарська і негосподарська. На сьогодні відповідно до Цивільного кодексу України обмежень щодо цілей спільної діяльності немає. Оскільки спільна діяльність оподатковується за ставкою 18 %, то слід такі зміни внести як підвид до виду господарська діяльність. Виходячи з наведеного визначення спільної діяльності також поділяється на:

- підприємницьку (тобто спрямовану на отримання прибутку сторонами);

- непідприємницьку (спрямовану на інші цілі, не пов'язанні з отриманням прибутку, наприклад благодійну, наукову, освітню, просвітницьку тощо).

Це говорить про те, що спільна діяльність відноситься як до господарської діяльності, так і до негосподарської, яка не враховується у податковому обліку і не відображається у декларації з податку на прибуток.

Тому, на нашу думку, виокремлювати підвид – спільна діяльність для негосподарської діяльності не слід.

Крім того в Декларації з податку на прибуток обов'язково необхідно вказувати номер договору про спільну діяльність для відокремленого обліку спільної діяльності та статутної діяльності підприємства, тобто «уповноваженого учасника».

Список використаної літератури:

1. Антипов А.Р. Облік податку на прибуток: бухгалтерський та податковий аспект / А.Р. Антипов // Бухгалтер. – 2015. – № 14. – С. 12-18.

2. Линник О.І. Проблеми оподаткування підприємств в Україні [Електронний ресурс] / О.І. Линник, Л.С. Чернова. – Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua>.

3. Фільчекова І.В. Напрями вдосконалення оподаткування прибутку підприємств [Електронний ресурс] / І.В. Фільчекова, О.В. Пічкова. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.

4. Бугай Т.В. Щодо концепції реформування податкової системи України [Електронний ресурс] / Т.В. Бугай, О.П. Герус. – Режим доступу: <http://feo.asta.edu.ua>.

5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 – VI, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» від 28.12.2000 р. № 353, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
7. Оподаткування прибутку юридичних осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliofond.ru>.
8. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sta-sumy.gov.ua>.
9. Міжнародний досвід розбудови ефективної системи оподаткування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://feo.asta.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/materiali-konferenzii>.
10. Проблеми оподаткування підприємств в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua>.

УДК 657.222

Дмитренко Алла Василівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту. **Проблемні питання податкового обліку спільної діяльності на підприємствах України в умовах автоматизації.**

В статті звернуто увагу на актуальне на сьогодні питання: податковий облік податку на прибуток та складання податкової звітності від спільної діяльності в умовах автоматизації із застосуванням системи «1С: Бухгалтерія 8 для України». На основі досліджень зроблено конкретні висновки та обґрунтовані пропозиції стосовно удосконалення ведення податкового обліку і складання податкової звітності з податку на прибуток при здійсненні спільної діяльності.

Ключові слова: доходи, витрати, податок на прибуток, податковий облік, автоматизація, ставка податку, декларація з податку на прибуток.

УДК 657.222

Дмитренко Алла Васильевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и аудита. **Проблемные вопросы налогового учета совместной деятельности на предприятиях Украины в условиях автоматизации.**

В статье обращено внимание на актуальный на сегодня вопрос: налоговый учет налога на прибыль и составления налоговой отчетности от совместной деятельности в условиях автоматизации с применением системы «1С: Бухгалтерия 8 для Украины». На основе исследований сделаны конкретные выводы и обоснованные предложения по совершенствованию ведения налогового учета и составления налоговой отчетности по налогу на прибыль при осуществлении совместной деятельности.

Ключевые слова: доходы, расходы, налог на прибыль, налоговый учет, автоматизация, ставка налога, декларация по налогу на прибыль.

UDC 657.222

Dimitrenko Alla V., PhD, assistant professor of accounting and auditing. **Problems of taxation of joint activities in the Ukraine in terms of automation.**

The article referred to the relevant question today: tax Income taxes and tax reporting from synergies in terms of automation with the use of the system "1С: Accounting 8 for Ukraine." Based on studies made specific findings and suggestions concerning improvement of tax accounting and tax reporting income tax made during joint activities.

Keywords: income, expenses, income tax, tax accounting, automation, tax rate, declaration of income tax.